

PERSPECTIVA

LEGNICKIE STUDIA TEOLÓGICZNO-HISTORYCZNE

Rok XXII 2023 nr 2 (43) s. 210-212

ROBERT NĘCEK*

MACIEJ SZCZEPANIAK

Msze Święte radiowe w aktach

Poznańskiej Kapituły Metropolitalnej.

Źródła do dziejów Kościoła i polskiej radiofonii (1927-1934)

Poznań: Wydawnictwo Pallotinum 2023 ss. 119

Jednym z uwarunkowań misji Kościoła są media, gdyż stanowią nie tylko element przekazu, ale nade wszystko część składową ludzkiej kultury. Co więcej, przyczyniają się do zniesienia barier czasu i przestrzeni. Oznacza to, że media – w tym przypadku radio – to wielka szansa dotarcia do człowieka, gdyż w procesie komunikowania na początku znajduje się człowiek – nadawca, a u kresu człowiek – odbiorca. W tym znaczeniu media mogą doprowadzić do spotkania między ludźmi na sposób wspólnoty osób. Z tej racji radiowe transmisje celebrowanych Mszy św. były i są znakomitą okazją dotarcia do osób cierpiących i chorych. Taki wymiar otwarcia się na media i wykorzystanie środków przekazu jako narzędzia ewangelizacji jest sposobem, by przybliżyć ludziom Boga. Dobrze więc się stało, że przedstawiona do recenzji publikacja ks. prof. Macieja Szczepaniaka z Wydziału Teologicznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu *Msze Święte radiowe w aktach Poznańskiej Kapituły Metropolitalnej. Źródła do dziejów Kościoła i polskiej radiofonii (1927-1934)* już niebawem ujrzy światło dzienne. Książka ta jest analizą materiałów archiwalnych, a przez to godna jest docenienia, gdyż ukazuje czytelnikowi, że Kościół od początku zdawał sobie sprawę z wagi radia i ewangelizacji przez media. Dodatkowo warto zauważyć, że pierwszy raz Mszę św. transmitowano przez Polskie Radio z poznańskiej katedry w maju 1927 r.

---

* Ks. Robert Nęcek – doktor habilitowany (nauki społeczne), profesor UPJPII, kierownik Katedry Edukacji Medialnej Instytutu Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II; e-mail: robertus36@wp.pl.

Monografia – jak podkreśla Autor –

[...] proponuje lekturę tekstów źródłowych w odniesieniu do kilku wyodrębnionych zagadnień: połączenie katedry ze stacją radiową, organizacja pracy kaznodziejów radiowych, współpraca z Radiem Poznańskim i Polskim Radiem, Chór Katedralny i dzwony, chorzy, nowe organy a transmisje. (s. 2)

Publikacja składa się z sześciu rozdziałów. W rozdziale pierwszym *Połączenie katedry ze stacją radiową* ks. prof. Szczepaniak zwraca uwagę na fakt powstania pierwszego dokumentu z 7 marca 1927 r. potwierdzającego zainteresowanie „[...] połączenia katedry z rozgłośnią” (s. 5). Jednocześnie dokument ten sankcjonuje prawo kontroli „[...] nad tym, co ma być produkowane” (s. 5). Oczywiście, nie było łatwo wprowadzić transmisję nabożeństwa, gdyż stało to początkowo w sprzeczności z przesłaniem papieża Piusa XI. Jednak wytrwałość grona kapitulnego, a w szczególności ks. proboszcza Rucińskiego i prepozyta Kapituły ks. Stanisława Adamskiego, przy poparciu prymasa Augusta Hlonda, doprowadziła do realizacji połączenia katedry ze stacją radiową, a prepozyt Kapituły

[...] był jednym z pierwszych abonentów radiowych w Poznaniu – swój odbiornik dla użytku prywatnego w mieszkaniu na Ostrowie Tumskim 3 zarejestrował już 12 maja 1925 roku (s. 6).

W rozdziale drugim *Organizacja kaznodziejów radiowych* na bazie archiwaliów Autor prezentuje, jak opiekunowie kaznodziejów podawali recepty dla występujących na falach radiowych. Chodziło bowiem o

[...] swoistą syntezę homiletyki i sztuki radiowej, dla której ustna wypowiedź zapośredniczona przez urządzenia nadawczo odbiorcze powinna być fonogeniczna, żywa (s. 20).

Przypominano, że słuchaczami są różni ludzie, zatem wypowiedzi mają być uwolnione od niepotrzebnej polemiki.

W rozdziale trzecim *Współpraca Kapituły z Radiem Poznańskim i Polskim Radiem* ks. prof. Szczepaniak zauważa, że strona kościelna była zobowiązana podporządkować się odpowiednim regulacjom

[...] narzucanym przez Polskie Radio (kazania ze studia, brak wstępnych ustaleń memorandum treści umowy). Mediacyjny charakter bp. Adamskiego potwierdza jego wypowiedź z sierpnia 1934 roku, w której przekonywał dyrekcję Polskiego Radia, że zbyt krótkie kazania nie są pożyteczne i wskazane (s. 43).

W rozdziale czwartym *Chór katedralny i dzwony* Autor zauważa, iż chór stanowił ważny element transmisji celebracji Mszy św. Rezygnacja z niego była jednoznaczna z rezygnacją z transmisji. W takiej konfiguracji

[...] korespondencja kapitulna potwierdza istotną rolę chóru w przygotowaniu transmitowanej przez radio liturgii (s. 84).

Natomiast w rozdziale piątym *Troska o chorych* ks. prof. Szczepaniak podkreślił, że transmisje mszalne cieszyły się szerokim odbiorem. Chodzi o to, że

[...] ludzie oderwani od liturgii przez fizyczną niemożność udania się do świątyni zyskiwali dzięki radiu nową szansę na «uczestnictwo» w życiu Kościoła (s. 92).

Tym sposobem radio spełniało swą misję, a chorzy zyskiwali opiekę religijną.

W końcu w rozdziale szóstym *Nowe organy a transmisje* Autor przywołuje sprawę organ, które upiększyłyby liturgię i jednocześnie – dzięki falom radiowym – upiększyłyby udział w niej chorych wiernych przy radioodbiornikach w domach (s. 99).

Niewątpliwie monografia autorstwa ks. prof. Macieja Szczepaniaka, która powstała na płaszczyźnie bogatych archiwaliów, wpisuje się w szeroki projekt historii mediów, ukazując czytelnikowi prawdę, że w procesie ewangelizacji należy posługiwać się nie tylko starymi metodami, ale także wchodzić w zakres nowoczesnych środków przekazu. Oznacza to, że głoszenie piękna liturgii i piękna Ewangelii w każdym czasie może wybrzmieć szerokim echem, jeśli tylko istnieje chęć roztropnego otwarcia się na to, co nowe, a to, co nowe, może służyć wszystkim. Recenzowana publikacja jest godna uwagi także z powodu bogactwa źródeł. Jedynym mankamentem jest brak indeksu osobowego, który ułatwiłby poruszanie się w tej pracy.